

יש מהראשונים שכתבו שאין איסור דאורייתא אלא במעשה החליבה משום עבודה בקדשים, אבל החלב עצמו אינו אסור אלא מדרבנן (עפ"י תוס' מעילה יג בשם 'יש מפרשים'; פירוש הר"ב ד' לתו"כ שמיני ד; הגמ"ר שבת פט"ז). ואין כן דעת התוס' ועוד ראשונים (ע' במעילה שם ולהלן כה ושטמ"ק כאן ובב"מ נד סע"ב; ר"ג להלן טז).

ד. פדיון לאחר מיתה; קדשים שקדם מומם להקדשם – נפדים לאחר מיתה. כן סתמה משנתנו. והטעם, שאף לדעת התנאים הסוברים קדשי מזבח טעונים 'העמדה והערכה' לפדיון (והעמיד... והעריך), כשקדם המום להקדש – אין צריך (והעמיד... והעריך הכהן אתה – למעט בעל מום מעיקרא). וזה שלא כתנא דבי לוי שהצריך 'העמדה והערכה' אף בזה, ואפילו בחיה ובעוף (ר"ב). קדם הקדשם למומם – אם מתו ייקברו, שאין פודים אותם.

א. להלכה בעל מום מעיקרו אינו צריך העמדה והערכה (ערמב"ם איסורי המזבח א, יא ובנו"כ). ויש אומרים דוקא לאחר שמתו, אבל מחיים צריכים העמדה והערכה (ע' לחם משנה ומשנה למלך הל' איסורי המזבח שם. והרב"ז (ערכין ה, יב) כתב כן בדעת לוי [וכתב שכן נקט הרמב"ם להלכה, כלוי], שלא הצריך העמדה אלא מחיים אבל לאחר מיתה נפדית. ואולם מהסוגיא אין נראה כן. וצ"ע).

ב. יש אומרים (עפ"י הסוגיא בפסחים כט) שמדרבנן אסור לפדות לאחר מיתה אעפ"י שקדם מומם להקדשם ואין צריך העמדה והערכה – משום שאין פודים קדשים להאכילם לכלבים, ואפילו בקדושת דמים אסור מדרבנן (עפ"י תוס' פסחים; שטמ"ק כא). ואולם ברמב"ם משמע שמותר אף מדרבנן (שער המלך).

ג. לדעת חכמים אליבא דריש לקיש (וכן סובר רב, ויתכן גם ר' ינאי. עתוס' כו. ד"ה התולש), קדשי בדק הבית בלבד טעונים העמדה-והערכה, ולא קדשי מזבח [ואולם הרמב"ם (ערכין ה, יב) איס"מ א, יא] לא פסק כן, ואעפ"כ אין פודים קדשי מזבח שקדם הקדשם למומם מטעם אחר; שאין פודים את הקדשים להאכילם לכלבים (ויש שנקטו טעם זה להלכה. ע' בפירוש רע"ב חולין י, ב ושעה"מ בכורים י, ב). וישנה דעה הסוברת שפודים, ואין הלכה כן.

ד. קדשי בדק הבית, לדעת חכמים המצריכים העמדה והערכה בהם [וכן הלכה], אין הבדל אם היו בעלי מומם מעיקרם אם לאו, שאין חילוק בקדשי בדק הבית לענין המום (עפ"י שיטמ"ק יד: אות ו; רש"י ותוס' תמורה לב-לג). בכור ומעשר בהמה אין להם פדיון, כדלהלן לא-לב.

דף טו

כא. פסולי המוקדשין שנפדו – מה דין חלבם ודמם? האם נוהג בהם דין 'אותו ואת בנו'?

חלב ודם של פסולי המוקדשין אסורים באיסור כרת כבשאר בהמות (ואעפ"י שחלב צבי ואיל מותר, מיעט הכתוב אך לאסור. ורבא דרש מיתור דמו (שאינו נצרך לאסור הדם האסור אף בצבי ואיל) ולכך הוציאו הכתוב בלשון דמו, לומר מה דמו בכרת אף חלבו בכרת).

איסור 'אותו ואת בנו' נוהג בפסוה"מ (אך – חלק, כלומר לענין זה לא הוקש לצבי ואיל). כללו של דבר: דינים אלו הנוהגים בין בחולין בין במוקדשין – נוהגים גם בפסולי המוקדשין, שלא כחוב בכורה ומתנות שאין נוהגים בקדשים.